

Bevolking nieuw EU-lid Kroatië krimpt

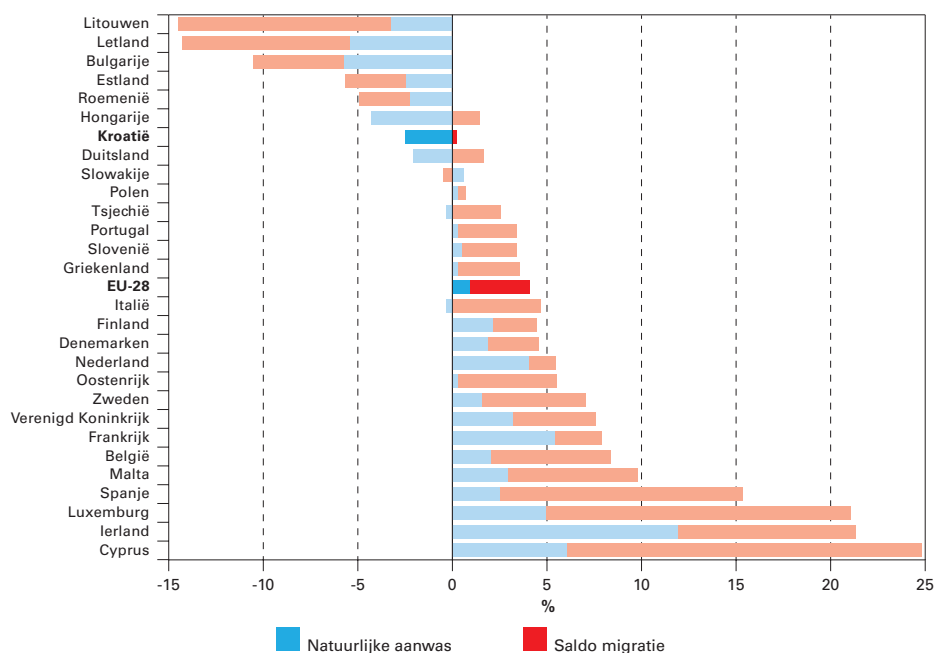
ROB VAN DER ERF

Sinds 1 juli is de Europese Unie uitgebreid met Kroatië. Daarmee is het na Slovenië het tweede land van het voormalige Joegoslavië, dat is toegetreden tot de EU. Kroatië is sinds 1991 onafhankelijk en werd in 2004 kandidaat-lid. Hoe onderscheidt dit nieuwe lid van de EU zich van andere lidstaten, bijvoorbeeld wat betreft groei of krimp, geboorte, sterfte, ontgroening en vergrijzing? En zijn er binnen Kroatië belangrijke regionale demografische verschillen?

Foto: Bogdan Giuscă / Wikimedia Commons

Figuur 1. Bevolkingsgroei in de landen van de Europese Unie (EU-28), 2000-2011 (in % van de beginbevolking)

Bron: Eurostat.

Aan het begin van dit jaar telde Kroatië 4,4 miljoen inwoners. Volgens de laatste volkstelling vormen de Kroaten met 90 procent de veruit grootste bevolkingsgroep. De Serviërs zijn met 4 procent de belangrijkste minderheid. Tussen 2000 en 2012 is het aantal inwoners van Kroatië met 2,2 procent teruggelopen, van 4,5 naar 4,4 miljoen. In diezelfde periode groeide de bevolking van de Europese Unie in de huidige nieuwe samenstelling (EU-28) met 4,1 procent van 487 naar 507 miljoen. De krimp in Kroatië komt volledig voor rekening van een negatieve 'natuurlijke groei'. Dat wil zeggen: meer sterfgevallen dan geboortes. Het saldo uit buitenlandse migratie is licht positief en betekent dat er zich meer mensen in Kroatië hebben gevestigd dan er zijn vertrokken. Voor de hele EU is het juist dit saldo waardoor de bevolking is toegenomen.

Bevolkingskrimp

Met 2,2 procent bevolkingskrimp voegt Kroatië zich bij de andere EU-landen die tussen 2000 en 2012 hun bevolking zagen teruggelopen (figuur 1). Met meer dan 14 procent was de terugloop het sterkst in Litouwen en Letland. Naast een fors sterfteoverschot is de krimp in deze Baltische staten vooral veroorzaakt door een negatief migratiesaldo. Het enige West-Europese land in dit rijtje van acht is Duitsland waar het positieve migratiesaldo tekort schiet om het sterfteoverschot te compenseren.

Flinke regionale verschillen in groei

Kroatië bestaat uit twee zogenoemde NUTS-2-regio's (Continentaal Kroatië en Adriatisch Kroatië) en 21 kleinere NUTS-3-regio's (14 behorende tot Continentaal en 7 behorende tot Adriatisch Kroatië). Tussen deze regio's doen zich flinke verschillen voor in bevolkingsontwikkeling (tabel 1). De groei in de periode 2002-2011 loopt uiteen van plus 8,5 procent in de aan de kust gelegen regio Zadar tot min 10,3 in de regio Lika-Senj, eveneens aan de kust gelegen met onder andere de stad Gospić, en de regio Sisak-Moslavina, gelegen in het binnenland (zie kaart). Bijna alle NUTS-3-regio's hebben meer overledenen dan geboren. Wat betreft het saldo uit migratie is het beeld gevarieerder: negen regio's, waarvan zes aan de kust, met een plus en twaalf, waarvan slechts één aan de kust, met een min.

Mannen jonger, vrouwen ouder

De leeftijdsstructuur van Kroatië verschilt niet sterk van die van de hele Europese Unie. De gemiddelde leeftijd komt voor de Kroatische mannen iets lager uit dan voor de hele Unie (39,8 tegen 40,1) en voor de Kroatische vrouwen iets hoger (43,3 tegen 42,9).

Het percentage mannen van 65 jaar of ouder bedraagt voor heel Kroatië 14,1 (EU: 15,4). Voor vrouwen van dezelfde leeftijd is het percentage 20,4 (EU: 20,1). Ter vergelijking: voor Nederland is het percentage mannen en vrouwen van 65 jaar of ouder respectievelijk 14,6 en 17,9. Binnen Kroatië variëren deze percentages voor de mannen van 11,8 voor de regio Medimurje tot 18,6 in de regio Lika-Senj (tabel 1). Ook voor de vrouwen scoort dit laatste gebied het hoogst (26,2 procent). Het laagste percentage vrouwen van 65 jaar of ouder scoort de regio Zagreb met 18,3.

Weinig kinderen

Het gemiddeld aantal kinderen per vrouw komt in 2011 voor Kroatië uit op 1,40 (figuur 2). Daarmee ligt het ruimschoots onder het gemiddelde van de EU (1,58). Vergeleken met tien jaar eerder is het aantal kinderen per vrouw in veruit de meeste EU-landen gestegen, met als uitschieters Litouwen, Slovenië, Zweden, het Verenigd Koninkrijk en Bulgarije. Daarentegen was in Cyprus, Luxemburg, Portugal en Hongarije sprake van een duidelijke daling. Binnen Kroatië ligt het gemiddeld aantal kinderen per vrouw in Continentaal Kroatië, waartoe onder meer de hoofdstad Zagreb behoort, met 1,42 iets boven het niveau van Adriatisch Kroatië (1,35).

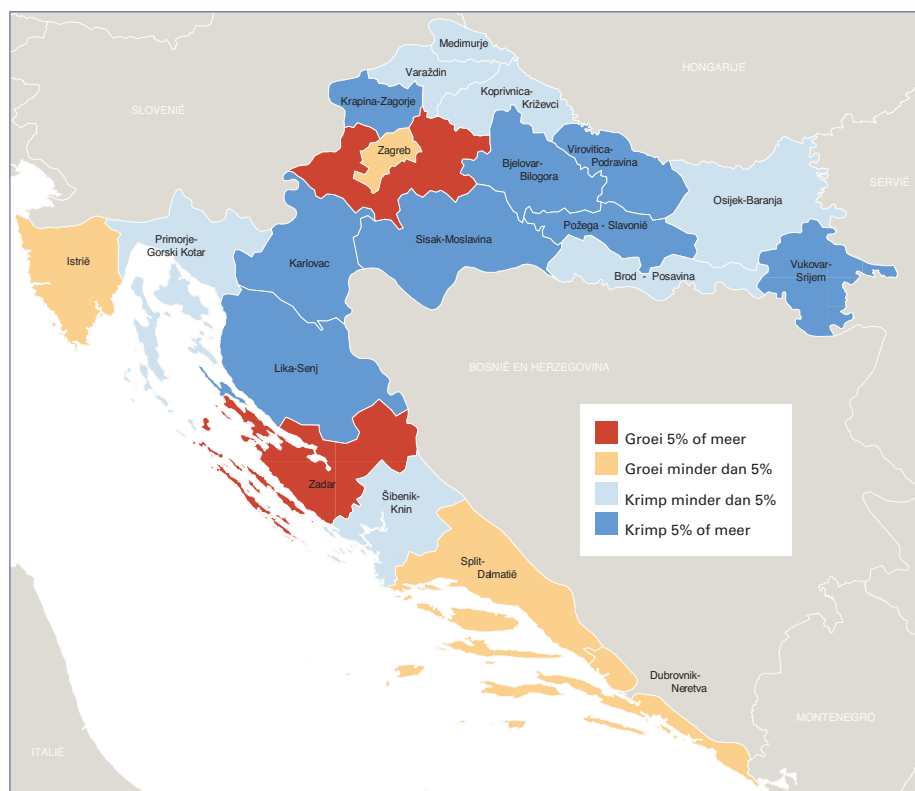
Levensverwachting bij geboorte

Gemeten aan de sterftecijfers van 2011 heeft een pasgeboren Kroatische jongen een gemiddelde levensverwachting van 73,9 jaar, bijna drie jaar meer dan volgens de sterftecijfers van 2002. Voor een pasgeboren Kroatisch meisje is de levensverwachting in 2011 80,4 jaar, ruim twee jaar meer dan in 2002 (tabel 2). Daarmee schaaft Kroatië zich bij de andere Centraal-Europese landen die alle een lagere levensverwachting noteren dan de West-Europese lidstaten. Voor pasgeboren jongens worden in 2011 de uitersten gevormd door Italië (80,1) en Litouwen (68,1). Voor pasgeboren meisjes is het verschil tussen de hoogste, Frankrijk met 85,7 jaar, en de laagste, Bulgarije met 77,8 jaar, veel kleiner.

Binnen Kroatië ligt de levensverwachting in 2011 in Adriatisch Kroatië wat hoger dan in Continentaal Kroatië: voor jongens 75,7 tegenover 73,1; voor meisjes 81,5 versus 79,9.

Het verschil in levensverwachting tussen meisjes en jongens is in Kroatië in tien jaar tijd teruggelopen van 7,1 naar 6,5 jaar. Een dergelijke daling geldt ook voor de hele EU (van 6,4 naar 5,8). De drie Baltische staten onderscheiden zich van de overige EU-landen door nog altijd meer dan tien jaar verschil in levensverwachting tussen meisjes en jongens. In Nederland, het land met het kleinste verschil, is dit maar 3,7 jaar. Op twee landen na (Bulgarije en Polen), is in de lidstaten het ver-

Bevolkingsgroei per regio (NUTS-3) in Kroatië in de periode 2002-2011

Bron: Eurostat.

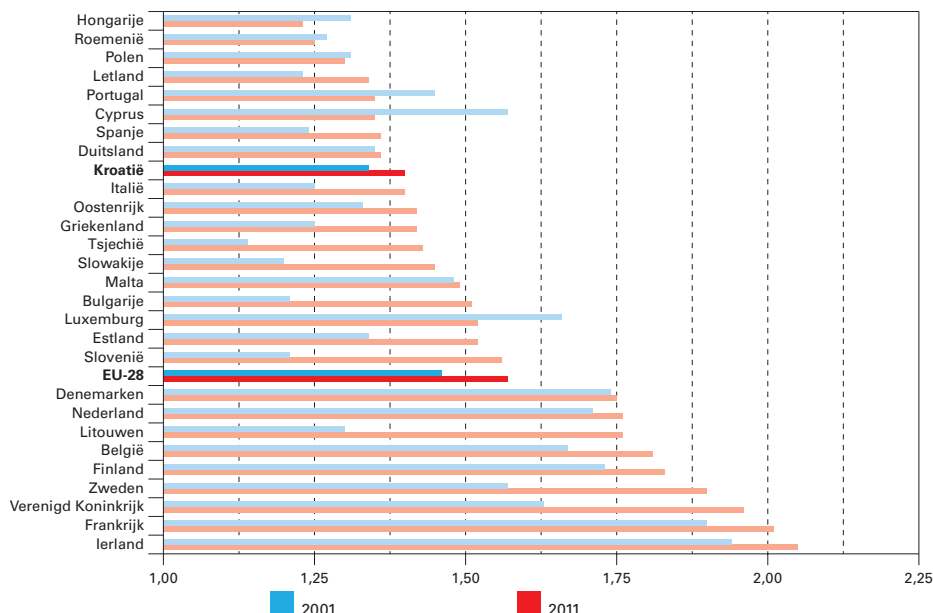
Kaart: Peter Ekamper / NIDI

Tabel 1. Bevolkingsgroei, -dichtheid en 65-plussers in de NUTS-3-regio's van Kroatië

	Bevolkingsgroei 2002-2011 in % beginbevolking door			Bevolkings- dichtheid per km ²	% 65+ op 1 januari 2012	
	Natuurlijke aanwas	Migratie	Totaal		Mannen	Vrouwen
Kroatië	-2,2	1,1	-1,0	78	14,1	20,4
Primorje-Gorski Kotar	-3,3	2,3	-1,0	84	16,3	21,3
Lika-Senj	-8,1	-2,2	-10,3	9	18,6	26,2
Zadar	-0,2	8,7	8,5	49	15,4	19,7
Šibenik-Knin	-4,5	2,3	-2,2	37	17,5	23,7
Split-Dalmatië	0,7	2,6	3,3	106	14,0	18,6
Istrië	-1,9	5,4	3,5	76	15,2	20,7
Dubrovnik-Neretva	0,4	3,0	3,3	72	15,5	20,6
Stad Zagreb	-0,6	2,6	2,0	1.240	14,4	19,9
Regio Zagreb	-0,9	6,8	5,9	108	12,8	18,3
Krapina-Zagorje	-5,1	-0,1	-5,2	110	13,0	22,1
Varaždin	-3,0	0,1	-2,9	142	12,6	20,7
Koprivnica-Krizevci	-4,4	-0,6	-4,9	68	13,2	21,3
Medimurje	-0,1	-0,6	-0,7	162	11,8	18,9
Bjelovar-Bilogora	-5,1	-3,2	-8,2	46	13,5	21,8
Virovitica-Podravina	-4,2	-4,0	-8,3	42	11,9	20,3
Požega-Slavonië	-2,7	-4,5	-7,3	44	12,7	20,6
Brod-Posavina	-1,9	-2,2	-4,1	84	12,9	20,3
Osijek-Baranja	-3,1	-1,4	-4,5	76	12,8	20,0
Vukovar-Srijem	-1,8	-3,9	-5,7	79	12,8	19,8
Karlovac	-6,8	-2,3	-9,0	36	15,9	24,4
Sisak-Moslavina	-5,7	-4,7	-10,3	37	14,1	22,5

Bron: Eurostat.

Figuur 2. Gemiddeld aantal kinderen per vrouw in de landen van de Europese Unie (EU-28), 2001* en 2011

* EU-28, Kroatie en Letland: 2002 in plaats van 2001.

Bron: Eurostat.

Tabel 2. Levensverwachting voor 0- en 65-jarigen (in jaren), naar geslacht, Europese Unie (EU-28), 2001* en 2011

	0-jarigen				65-jarigen			
	2001*		2011		2001*		2011	
	Jongens	Meisjes	Jongens	Meisjes	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
EU-28	74,5	80,9	77,4	83,2	15,9	19,5	17,8	21,3
België	74,9	81,2	77,8	83,2	15,9	19,9	17,8	21,5
Bulgarije	68,6	75,4	70,7	77,8	13,0	15,6	14,0	17,3
Cyprus	76,6	81,4	79,3	83,1	16,8	19,2	18,2	20,3
Denemarken	74,7	79,3	77,8	81,9	15,2	18,3	17,3	20,1
Duitsland	75,6	81,4	78,4	83,2	16,1	19,8	18,2	21,2
Estland	64,8	76,4	71,2	81,3	12,6	17,3	14,7	20,0
Finland	74,6	81,7	77,3	83,8	15,7	19,8	17,7	21,7
Frankrijk	75,5	83,0	78,7	85,7	17,0	21,5	19,3	23,8
Griekenland	75,9	81,0	78,5	83,1	16,5	18,7	18,5	20,6
Hongarije	68,2	76,7	71,2	78,7	13,2	17,0	14,3	18,3
Ierland	74,5	79,9	78,3	82,8	15,0	18,5	17,9	20,7
Italië	77,1	83,1	80,1	85,3	16,9	21,0	18,8	22,6
Kroatie	71,2	78,3	73,9	80,4	13,4	16,9	15,0	18,5
Letland	64,7	76,0	68,6	78,8	12,5	17,0	13,4	18,7
Litouwen	65,9	77,6	68,1	79,3	13,5	17,9	14,0	19,2
Luxemburg	75,1	80,7	78,5	83,6	16,0	19,7	17,8	21,6
Malta	76,6	81,2	78,6	82,9	15,7	18,7	17,6	20,9
Nederland	75,8	80,8	79,4	83,1	15,6	19,4	18,1	21,2
Oostenrijk	75,6	81,7	78,3	83,9	16,3	20,0	18,1	21,7
Polen	70,0	78,4	72,6	81,1	13,7	17,7	15,4	19,9
Portugal	73,5	80,5	77,6	84,0	15,7	19,1	18,1	21,8
Roemenië	67,5	74,9	71,0	78,2	13,3	16,0	14,3	17,5
Slovenië	72,3	80,4	76,8	83,3	14,5	19,0	16,9	21,1
Slowakije	69,5	77,7	72,3	79,8	13,0	16,8	14,5	18,4
Spanje	76,4	83,3	79,4	85,4	16,9	21,1	18,7	22,8
Tsjechië	72,1	78,6	74,8	81,1	14,0	17,3	15,6	19,2
Verenigd Koninkrijk	75,8	80,5	79,1	83,1	16,1	19,2	18,6	21,2
Zweden	77,6	82,2	79,9	83,8	16,9	20,2	18,5	21,3

* EU-28, Kroatie en Letland: 2002 in plaats van 2001.

Bron: Eurostat.

schil tussen meisjes en jongens kleiner geworden. De sterkste daling, van 8,1 naar 6,5 jaar, vond plaats in Slovenië, gevolgd door Estland (van 11,6 naar 10,1 jaar).

Levensverwachting 65+ onder Europees gemiddelde

Een 65-jarige man uit Kroatie heeft in 2011 een levensverwachting van 15,0 jaar. Dit is 2,8 jaar minder dan het Europese gemiddelde, 4,3 jaar minder dan de top in Frankrijk, maar 1,6 jaar meer dan in hekkensluiter Letland (tabel 2). Voor een 65-jarige Kroatische vrouw geldt een resterende levensverwachting van 18,5 jaar, eveneens 2,8 jaar minder dan het Europese gemiddelde, 5,3 jaar minder dan ook hier toptand Frankrijk, maar 1,2 jaar meer dan het laagste niveau dat voor vrouwen in Bulgarije wordt waargenomen. Binnen Kroatie is het nog te verwachten aantal levensjaren in de kustregio iets hoger dan in het binnenland: 16,2 tegenover 14,4 bij de mannen en 19,6 tegen 18,0 bij de vrouwen.

Voor de gehele Unie is het verschil in levensverwachting tussen 65-jarige vrouwen en mannen in tien jaar tijd iets teruggelopen, te weten van 3,6 naar 3,5 jaar. In Kroatie bleef dit verschil gelijk (3,5 jaar), in vooral Duitsland, Ierland en Nederland nam het verschil af, terwijl het in de drie Baltische Staten juist verder opliep.

Ten slotte

In demografisch opzicht heeft de toevoeging van Kroatie aan de Europese Unie weinig consequenties: de totale bevolking van de EU stijgt met slechts 0,9 procent en ook algemene demografische indicatoren voor de EU, zoals het gemiddeld aantal kinderen per vrouw en de levensverwachting, veranderen door de toevoeging niet of nauwelijks. De demografie van Kroatie vertoont veel meer overeenkomsten met die van Centraal-Europese landen dan met die van West-Europese landen. Kroatie lijkt met de gebruikte statistieken het meest op landen als Hongarije, Tsjechië, Estland en Roemenië. De grootste verschillen doen zich voor met landen als Frankrijk, Luxemburg, Zweden, Ierland en het Verenigd Koninkrijk.

Rob van der Erf, NIDI; e-mail: erf@nidi.nl